

ДІЯЛЬНІСТЬ
МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖНОГО СУДУ
І МОРСЬКОЇ АРБІТРАЖНОЇ КОМІСІЇ ПРИ ТПП УКРАЇНИ
в 2015 році

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія при Торгово-промисловій палаті України (далі – МКАС і МАК при ТПП України), незважаючи на відомі події в Україні, у звітному періоді здійснювала свої функції у штатному режимі.

Особлива увага у 2015 році приділялася подальшому підвищенню конкурентоспроможності МКАС і МАК при ТПП України, а також розробці заходів по створенню проарбітражного клімату в Україні. У зв'язку з цим Президією МКАС були розроблені наступні основні напрямки подальшого розвитку діяльності МКАС і МАК при ТПП України:

- удосконалення правового забезпечення арбітражного процесу (розробка законопроектів про внесення змін в деякі законодавчі акти, які стосуються міжнародного комерційного арбітражу, підготовка 4-ї редакції регламенту МКАС і МАК при ТПП України, Положення про арбітражні збори і витрати);

- проведення організаційних заходів (розширення рекомендаційних списків арбітрів МКАС і МАК при ТПП України шляхом включення до них відомих іноземних та українських фахівців. Затвердження нових складів Президії МКАС і МАК при ТПП України, посилення пропаганди привабливості української арбітражної юрисдикції шляхом проведення конференцій, круглих столів та інших заходів);

- оновлення матеріально-технічної бази МКАС і МАК при ТПП України і запровадження сучасних технологій (облаштування зали для слухань обладнанням і програмним забезпеченням, яке дозволить здійснювати аудіозапис засідань арбітражного суду і проведення відеоконференцій, забезпечення можливості ведення електронних справ).

На виконання вказаних рішень були підготовлені нові редакції Регламентів МКАС і МАК, які у грудні 2015 року були заслухані Президією МКАС при ТПП України у першому читанні. Крім того, була проведена робота з добору у Рекомендаційні списки арбітрів МКАС і МАК при ТПП України нових кандидатур – відомих іноземних та українських фахівців.

У 2015 році проведена робота з оновлення матеріально-технічної бази МКАС і МАК при ТПП України: повністю облаштовано зал обладнанням і програмним забезпеченням, які дозволяють здійснювати аудіозапис засідань арбітражного суду і проведення відеоконференцій. Крім того, у 2015 році Торгово-промислова палата України виділила МКАС і МАК додаткові приміщення, у зв'язку з цим у 2016 році з'явиться ще один повністю технічно обладнаний зал засідань.

У 2015 році велика увага приділялася подальшому розвитку міжнародних зв'язків МКАС і МАК при ТПП України. У цьому напрямку основною подією року було те, що МКАС при ТПП України був включений в перелік неурядових організацій, які запрошуються в якості спостерігачів на сесії, що проводяться Комісією ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).

За запрошенням секретаря Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) 29 червня – 8 липня 2015 року делегація МКАС при ТПП України у складі Голови МКАС і МАК при ТПП України Селівона М.Ф., арбітра МКАС при ТПП України Черних Ю.С. та віце-секретаря з міжнародних питань МКАС при ТПП України Василенко О.В. взяла участь в якості спостерігача в роботі 48-ї сесії Комісії, яка відбулася у Віденському міжнародному центрі (м. Відень, Австрія). Центральним питанням сесії було обговорення нової редакції переглянутих Коментарів ЮНСІТРАЛ з організації арбітражного розгляду, які покликані надавати допомогу особам, що займаються практичними питаннями арбітражу, незалежно від того проводиться арбітражний розгляд при якомусь арбітражному центрі чи ні. Протягом роботи сесії Голова МКАС при ТПП України М.Ф. Селівон неодноразово брав участь в обговоренні, надавав коментарі та приводив приклади із практики роботи МКАС при ТПП України. В період роботи сесії делегацією МКАС було проведено низку зустрічей, які мають велике значення для популяризації арбітражних інститутів при Торгово-промисловій палаті України та розвитку співробітництва в сфері міжнародного комерційного арбітражу. Зокрема, були проведені зустрічі з керівництвом ЮНСІТРАЛ, представниками юридичної спільноти Відня та керівництвом арбітражних інститутів. Особливу значимість мала зустріч української делегації з Секретарем ЮНСІТРАЛ Рено Сорелем та провідним спеціалістом відділу права міжнародної торгівлі Секретаріату Комісії Корінн Монтінері, на якій обговорювалися питання співробітництва ЮНСІТРАЛ та МКАС при ТПП України, а також сприяння Комісії розвитку бізнесу та комерційного арбітражу в Україні.

З 7 по 11 вересня 2015 року делегація МКАС при ТПП України в складі заступника Голови МКАС і МАК при ТПП України Захарченко Т.Г. та арбітра МКАС при ТПП України Черних Ю.С. взяла участь в якості спостерігача в роботі 63-ї сесії Комісії, яка відбулась у Віденському міжнародному центрі (м. Відень, Австрія), на якій були розглянуті питання виконання мирових угод.

23 листопада 2015 року у м. Бухарест (Румунія) відбулось чергове щорічне засідання Європейської арбітражної групи Міжнародної торгової палати, в якому взяла участь делегація МКАС при ТПП України у складі Голови МКАС і МАК при ТПП України Селівона М.Ф. та віце-секретаря з міжнародних питань МКАС при ТПП України Василенко О.В. Співорганізатором засідання та приймаючою стороною у цьому році виступив Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті Румунії. Центральним питанням засідання Групи було

висвітлення її учасниками та подальше обговорення найбільш важливих моментів та подій в діяльності арбітражних судів. На засіданні виступили представники 11 арбітражних установ (Болгарії, Хорватії, Чеської Республіки, Естонії, Латвії, Республіки Молдова, Польщі, Румунії, України, Франції), які сфокусували увагу присутніх, головним чином, на кількості зареєстрованих справ за звітний період, регламенті арбітражного інституту, який застосовувався, змінах в регламенті, на нових законодавчих та інших нормативних актах у сфері арбітражу, актуальних проблемах арбітражу, питаннях конкуренції, альтернативних механізмах вирішення спорів, інноваціях, а також найбільш значимих подіях в діяльності установ.

З метою популяризації арбітражних інститутів при ТПП України, делегація МКАС при ТПП України, окрім активної участі в засіданні Європейської арбітражної групи МТП, також взяла участь в роботі міжнародної конференції «Арбітраж у Східній Європі. Тенденції та Розвиток», яка була організована МКАС при ТПП Румунії 24 листопада 2015 року. Для обговорення на конференції були винесені загальні проблеми сучасного арбітражу, а також особливості його розвитку на прикладі окремих країн. В роботі конференції взяли участь близько 100 учасників, серед яких були представники академічної та освітянської науки, юридичних та адвокатських фірм, арбітри МКАС при ТПП Румунії, а також представники закордонних арбітражних інститутів.

Голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. виступив з доповіддю «Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: стан та тенденції розвитку», розказав про особливості третейського провадження в Україні, переваги української юрисдикції, процес модернізації діяльності МКАС при ТПП України, виклики, перед якими в теперішній момент стоїть арбітраж в Україні, та про роботу по його удосконаленню, про дії МКАС, спрямовані на поліпшення арбітражного клімату в країні шляхом активної розробки пропозицій про внесення змін в законодавство про міжнародний комерційний арбітраж та в Регламент МКАС при ТПП України, які обумовлені новітнім досвідом арбітражних інститутів світу та імплементацією у вказані нормативні акти новел Типового Закону ЮНСІТРАЛ про міжнародний комерційний арбітраж і Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ.

Голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. та його заступник Захарченко Т.Г. взяли участь в роботі міжнародної конференції «Арбітраж і медіація в країнах Центральної, Східної Європи та деяких країн Азії», яка відбулась 11-12 травня 2015 року в м. Стамбул (Туреччина). Голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. виступив з доповіддю «Правовий статус арбітра за законодавством України».

У 2015 році МКАС і МАК при ТПП України було організовано два заходи: III Міжнародні арбітражні читання пам'яті академіка І.Г. Побірченко та науково-практичний круглий стіл на тему «Шлях до ефективності: удосконалення арбітражного законодавства».

Особливістю III Міжнародних арбітражних читань пам'яті академіка І.Г. Побірченко, які відбулися 13 листопада 2015 року в приміщенні Торгово-промислової палати України, було те, що вони були організовані за сприяння Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).

Враховуючи те, що у 2015 році світова спільнота відзначала 35-річчя прийняття Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (м. Відень, 1980 рік), яка широко застосовується в сфері міжнародної торгівлі, а також при розгляді зовнішньоекономічних спорів як в міжнародному комерційному арбітражі, так і в державних судах, організатори Арбітражних читань у цьому році присвятили їх темі: «Застосовне право у міжнародному комерційному арбітражі. Практика застосування Віденської конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів».

В Арбітражних читаннях взяли участь більше 200 учасників з України, Австрії, Білорусі, Польщі, Швеції, Сербії, США та Німеччини.

З вітальним словом до учасників Арбітражних читань звернулися заступник голови Адміністрації Президента України, голова Ради з питань судової реформи при Президенті України та секретар Конституційної комісії Олексій Філатов, перший заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі Юлія Ковалів, представник ЮНСІТРАЛ Сіріл Емері, генеральний секретар Віденського міжнародного арбітражного центру Федеральної палати економіки Австрії Манфред Хайдер, Президент ТПП України Геннадій Чижиков, а також Голова МКАС і МАК при ТПП України Микола Селівон.

В рамках Арбітражних читань відбулось підписання Угоди про співробітництво між МКАС при ТПП України та Віденським міжнародним арбітражним центром Федеральної палати економіки Австрії – одним з найбільш відомих та популярних постійно діючих арбітражних інститутів Європи.

1 грудня 2015 року в приміщенні Київського регіонального центру Національної академії правових наук України відбувся науково-практичний круглий стіл на тему: «Шлях до ефективного удосконалення арбітражного законодавства», організований МКАС і МАК при ТПП України, Науково-дослідним інститутом приватного права та підприємництва НАПрНУ та Асоціацією цивілістів України.

В роботі круглого столу прийняли участь представники судової влади, юридичних та адвокатських фірм, практикуючі юристи в сфері зовнішньоекономічної діяльності та арбітражу. Арбітри МКАС і МАК при ТПП України, представники академічної і освітньої науки, студенти та аспіранти вищих навчальних закладів. Під час круглого столу обговорювалися актуальні питання удосконалення арбітражного законодавства України. Зокрема були розглянуті питання:

- імплементації положень Типового закону ЮНСІТРАЛ в редакції 2006 року в Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж», її доцільність та межі;

- арбітрабельність корпоративних спорів і спорів, які виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, пов'язаних із задоволенням державних потреб;

- удосконалення процесуального законодавства України питань сприяння міжнародному комерційному арбітражу та здійсненню контролю за арбітражем;

- доцільність впровадження права сторін арбітражного провадження на відмову від судового контролю.

Також були розглянуті основні напрямки удосконалення регламентів МКАС і МАК при ТПП України, зокрема відкриті чи закриті списки арбітрів; доцільність ведення протоколів, аудіо- та відео- запису під час усного слухання справи; доцільність введення прискореного провадження; доцільність введення в Україні інституту надзвичайного арбітра.

Протягом 2015 року представники МКАС і МАК при ТПП України приймали активну участь в різноманітних конференціях, круглих столах та інших заходах, які проводилися в Україні.

20 березня 2015 року в приміщенні Верховного суду України відбувся Міжнародно-правовий форум, організований Верховним судом України, газетою «Юридична практика» та Київським національним університетом ім. Т.Г. Шевченка. Представниками від МКАС і МАК при ТПП України були голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. та його заступники Захарченко Т.Г. та Винокурова Л.Ф., арбітри Черних Ю.С. та Притика Ю.Д.

Голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. виступив з доповіддю «Про деякі питання взаємодії судів з МКАС при ТПП України». Притика Ю.Д. виступив з доповіддю «Напрямок удосконалення законодавства України в сфері сприяння та контролю за арбітражем», а Черних Ю.С. – з доповіддю «Межа між регуляторними діями держави та порушенням двосторонніх угод про захист інвестицій».

24 вересня 2015 року голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. та його заступник Захарченко Т.Г. взяли участь в роботі Міжнародного юридичного форуму «Україна – ЄС», який проводився газетою «Юридична практика» при підтримці Міністерства економічного розвитку і торгівлі, на якому Селівон М.Ф. виступив з доповіддю «Розвиток арбітражу та інших альтернативних способів вирішення спорів в контексті Угоди про асоціацію з ЄС».

4 листопада 2015 року під егідою Міністерства юстиції України відбувся семінар на тему «Впровадження новітнього світового досвіду міжнародного комерційного та інвестиційного арбітражу з метою ефективного відшкодування збитків, пов'язаних із тимчасовою окупацією частини території України», в роботі якого взяли участь голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. та його заступники Захарченко Т.Г. та Винокурова Л.Ф.

Селівон М.Ф. виступив з доповіддю «Створення в Україні дієвого інструменту розгляду комерційних та інвестиційних спорів: реформування МКАС при ТПП України чи створення якісно нової інституції?».

4 грудня 2015 року у Київському національному університеті ім. Т.Г. Шевченка відбувся круглий стіл на тему «Проблеми науки господарського права та вдосконалення господарського законодавства України», на якому з доповіддю «Удосконалення господарського законодавства на підтримку міжнародного комерційного арбітражу» виступила заступник голови МКАС при ТПП України Винокурова Л.Ф.

2. ДІЯЛЬНІСТЬ МКАС ПРИ ТПП УКРАЇНИ

§ 1. Кількість справ, прийнятих до провадження у МКАС при ТПП України в 2015 році

У 2015 році діяльність МКАС при ТПП України набула більш інтенсивного характеру, про що свідчать наступні показники.

За період з 1 січня по 31 грудня 2015 року до провадження у МКАС при ТПП України було прийнято 922 справи, що на 226 справ більше, ніж у 2014 році. Таку тенденцію можна пояснити активізацією в умовах кризи зусиль суб'єктів підприємництва, перш за все українських, по стягненню зі своїх контрагентів заборгованості по зовнішньоекономічним контрактам, у тому числі шляхом звернення до МКАС при ТПП України.

Динаміка кількості справ, прийнятих до провадження у МКАС при ТПП України з 2000 по 2015 рік, виглядає наступним чином:

§ 2. Розгляд справ у 2015 році

Кількість розглянутих справ та винесених арбітражних рішень у 2015 році також свідчить про більш інтенсивну роботу МКАС при ТПП України за звітний період. Зокрема, у 2015 році МКАС при ТПП України розглянув та виніс рішення у 549 справах, що на 193 справи більше у порівнянні з 2014 роком.

Із 549 справ, 167 справ (30,42%) були розглянуті колегіальним складом Арбітражного суду та 382 справи (69,58%) – одноосібним. При цьому у 5 справах складом Арбітражного суду були винесені постанови про припинення арбітражного розгляду.

Із загальної кількості розглянутих справ, 291 справа була прийнята у провадження в 2015 році, 250 – у 2014 році, 1 – у 2013 році та 7 справ – в 2012 році.

Із загальної кількості прийнятих у 2015 році у провадження справ (922 справи), провадження по 192 справам було припинено без розгляду постановою голови МКАС при ТПП України, головним чином через несплату позивачем арбітражного збору чи за його заявою.

У 199 справах із 922 справ, прийнятих у провадження у 2015 році, арбітражний розгляд вівся українською мовою, у 12 справах – англійською, а по іншим – російською.

У розгляді справ МКАС при ТПП України неодноразово брали участь іноземні арбітри – з Німеччини, Молдови, Польщі, Російської Федерації, Сербії, Швеції.

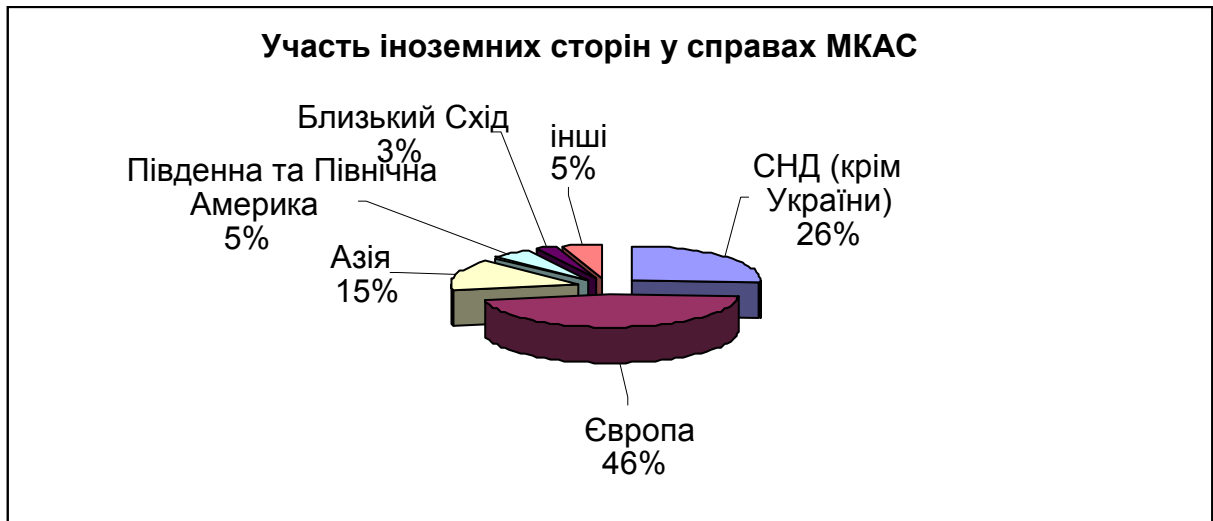
§ 3. Географія сторін

Сторони у справах, зареєстрованих МКАС у 2015 році (922 справи), були з 55 країн, у тому числі із 46 країн далекого зарубіжжя, 8 країн СНД та України.

З далекого зарубіжжя брали участь сторони з наступних країн:

Австрія (5 справ), Аргентина (1 справа), Беліз (1 справа), Бельгія (1 справа), Британські Віргінські Острови (29 справ), Великобританія (91 справа), Угорщина (3 справи), В'єтнам (1 справа), Німеччина (17 справ), Греція (2 справи), Грузія (6 справ), Естонія (2 справи), Ізраїль (2 справи), Індія (4 справи), Йорданія (2 справи), Іран (2 справи), Ісландія (1 справа), Італія (6 справ), Канада (1 справа), Катар (1 справа), Китай (25 справ), Кіпр (91 справа), Корея (1 справа), Латвія (1 справа), Литва (2 справи), Мальта (3 справи), Маршаллові Острови (1 справа), Нідерланди (4 справи), Норвегія (1 справа), ОАЕ (19 справ), Панама (6 справ), Польща (67 справ), Португалія (1 справа), Румунія (2 справи), Сейшельські Острови (14 справ), Сенегал (1 справа), Словенія (1 справа), Сербія (2 справи), Сінгапур (1 справа), США (39 справ), Туніс (1 справа), Туреччина (6 справ), Чехія (9 справ), Чилі (1 справа), Швейцарія (206 справ), Японія (1 справа).

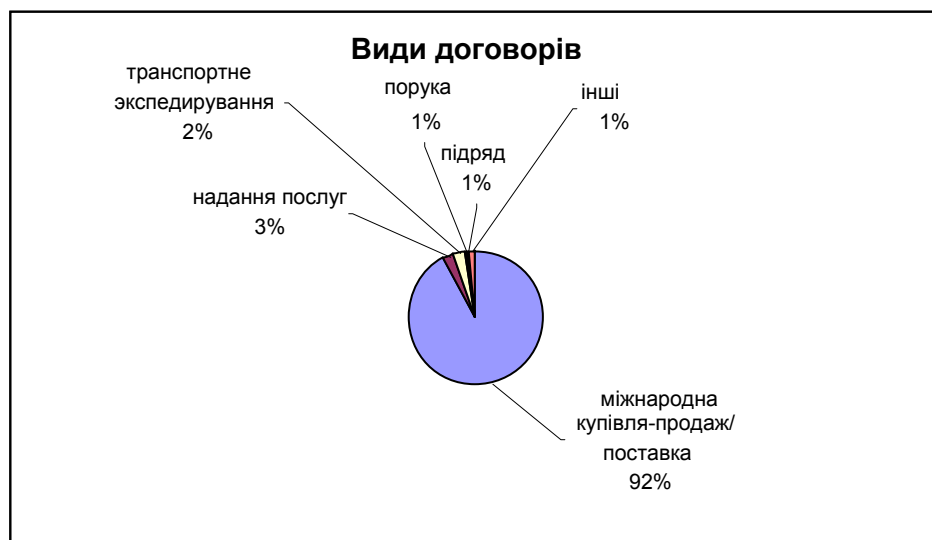
Із країн СНД сторонами у справах були: Азербайджан (11 справ), Вірменія (5 справ), Білорусь (62 справи), Казахстан (19 справ), Киргизстан (2 справи), Молдова (15 справ), Російська Федерація (100 справ), Узбекистан (24 справи).

§ 4. Види спірних договорів

Більшість спорів, переданих на розгляд МКАС при ТПП України у 2015 році, як і у минулі роки, пов'язано із договорами поставки та міжнародної купівлі-продажу товарів і стосуються порушень контрактних зобов'язань по оплаті чи поставці товарів. Значна кількість спорів пов'язана з якістю поставленого товару, із наданням послуг, транспортно-експедиційним обслуговуванням. Менше спорів, пов'язаних із підрядом, порукою, позикою.

Із загальної кількості справ, прийнятих до провадження у МКАС при ТПП України у 2015 році (922 справи), переважна більшість справ – 852 справи (тобто 92%) було пов'язано із договорами міжнародної купівлі-продажу/поставки товарів, 25 справ – з договорами про надання послуг, 21 справа – з договорами транспортного експедирування, 6 справ – з договорами поруки, 5 справ – з договорами підряду, 3 справи – з договорами позики, 3 справи – з договорами комісії, 2 справи – з договорами застави, 2 справи – з дилерськими договорами та по одній справі – з договорами про співробітництво, проведення виставки, перевезення.

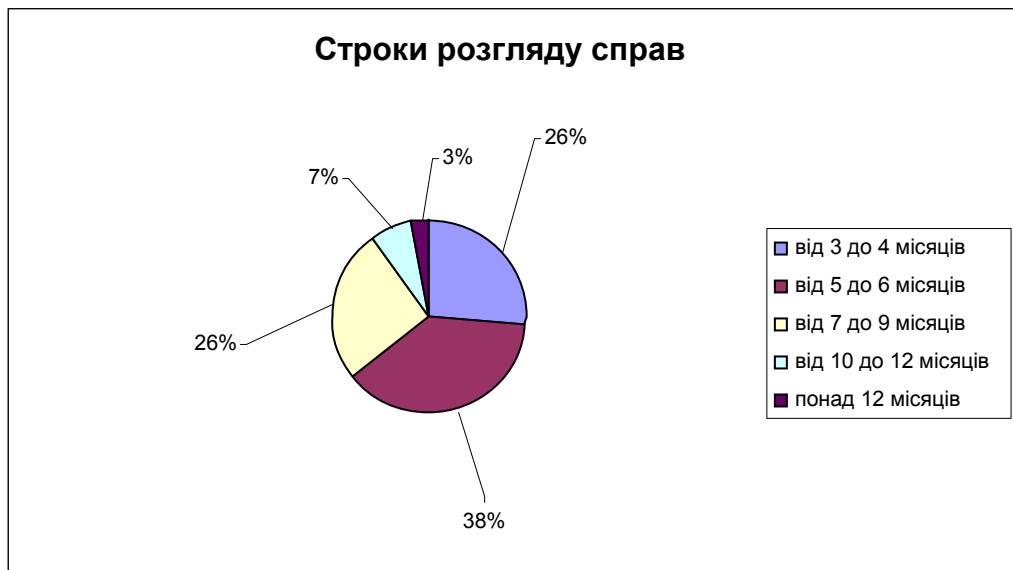

§ 5. Строки арбітражного розгляду справ

У 2015 році МКАС при ТПП України розглянув та виніс рішення по 549 справам. Строки розгляду вказаних справ (від прийняття справи до провадження та до винесення рішення по справі) склали:

- від 3 до 4 місяців – 145 справ;
- від 5 до 6 місяців – 207 справ;
- від 7 до 9 місяців – 143 справи;
- від 10 до 12 місяців – 38 справ;
- понад 12 місяців – 16 справ.

§ 6. Оспорювання арбітражних рішень

Станом на 12 лютого 2016 року до Шевченківського районного суду м. Києва подано 14 заяв про скасування арбітражних рішень, винесених у 2015 році, що складає близько 2,55% від загальної кількості прийнятих рішень. Кількість оспорюваних рішень ще не є остаточною, оскільки відповідно до ст. 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» арбітражне рішення може бути оскаржене протягом трьох місяців з дня його отримання стороною по справі. Тобто рішення, винесені у грудні 2015 року, можуть бути оскаржені сторонами до квітня 2016 року.

На момент складання звіту: одне клопотання про відміну арбітражного рішення було повернуто заявнику без розгляду; одне рішення МКАС при ТПП України було скасовано Шевченківським районним судом м. Києва.

Підставою для відміни рішення МКАС при ТПП України було те, що відповідно до арбітражного застереження, яке містилося у контракті, спір підлягав передачі на розгляд до Міжнародного комерційного арбітражу при Торгово-промисловій палаті України. Склад Арбітражного суду, вирішуючи питання про наявність у нього компетенції на розгляд спору, виходив з того, що допущена сторонами в арбітражному застереженні неточність в написанні

найменування суду не впливає на його зміст про обрану сторонами за взаємною згодою арбітражну установу, компетентну розглядати спір, якою є Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України. Проте Шевченківський районний суд м. Києва вирішив, що в арбітражній угоді передбачений третейський суд, який в Україні не існує, а склад Арбітражного суду за власною ініціативою здійснив тлумачення арбітражної угоди, незважаючи на те, що сторони його на це не уповноважували.

На ухвалу Шевченківського районного суду м. Києва про скасування арбітражного рішення подано апеляційну скаргу, яка на даний час розглядається апеляційним судом м. Києва.

3. ДІЯТЕЛЬНОСТІ МАК ПРИ ТПП УКРАЇНИ

У 2015 році в провадженні МАК при ТПП України знаходилася 21 справа, у тому числі за звітний період надійшло 13 справ та 8 справ залишилось з 2014 року. Із них розглянуто 8 справ, припинено постановою Голови МАК при ТПП України 4 справи, в стадії попередньої підготовки знаходяться 7 справ, 2 справи призначені до розгляду на лютий 2016 року.

По справам, що надійшли у 2015 році, іноземні відповідачі були з: Німеччини – по 3 справам, Белізу – по 2 справам, Кіпру – по 2 справам, Панами, Британських Віргінських Островів, Грузії, Багамських островів – по одній справі.

По двох справах – відповідачами були резиденти України.

З 13 справ, прийнятих до провадження у МАК при ТПП України у 2015 році, ціна позову по 1 справі – до 10 000 доларів США, по 8 справам – від 10 001 до 50 000 доларів США, по 3 справам – від 50 001 до 100 000 доларів США, по 1 справі – від 500 001 до 1 000 000 доларів США.

Позови, що надійшли до Морської арбітражної комісії у 2015 році впливають із відносин по:

- фрахтуванню – 7 справ;
- перевезенню вантажів – 2 справи;
- ремонту судна – 3 справи;
- страхуванню – 1 справа.

Станом на 12 лютого 2016 року до Шевченківського районного суду м. Києва подано 2 клопотання про скасування рішень Морської арбітражної комісії, винесених у 2015 році, результати розгляду яких поки невідомі.

**Голова МКАС і МАК
при ТПП України**

М.Ф. Селівон

12 лютого 2016 року